

***Trojčlennost sociálneho organizmu
v každodenním živote***

Michael Rist

Rudolf Steiner poskytl řadu klíčů k odemčení uzavřených bran dnešního bytí. Nejobsáhleším z nich je jeho ~~teorie poznání, která nepředstavuje teorii v dnešním běžném smyslu slova, nýbrž která usiluje o to, stát se pomůckou v každodenní, v té nejběžnější praxi poznání.~~

Jiným klíčem k otázkám sociálního života je Steinerův poznatek, že tři ideály francouzské revoluce, totiž volnost, rovnost a bratrství, mají své opodstatnění vždy v jednom ze tří článků sociálního života, v životě duchovním, právním a ekonomickém (1).

Jestliže budeme usilovat o to, abychom svým myšlením pronikli každodenní život ve smyslu teorie poznání Rudolfa Steinera, pak si můžeme již na jednoduchém příkladě uvědomit, jak se tyto tři ideály rovnosti, svobody a bratrství v praktickém životě - pokud tento správně funguje - neustále vzájemně střídají a prostupují. Přitom přestávají být pouhou ideou a stávají se motivem a popudem lidského konání.

Podívejme se na skupinku lidí čekajících na zastávce autobusu. Mezi jinými zde stojí černoš vedle bělocha, matka vedle mladého muže, nemocný vedle zdravého, děti vedle prarodičů. Všichni jsou si rovni v právu nastoupit do příjíždějícího autobusu, jakmile tento zastaví. Rovnost před právem - v tomto případě na nastoupení - je dokonalá. A přece by nikdo nemohl nastoupit, kdyby všichni tito lidé trvali jen na svém právním nároku. Vždyť úzkými dveřmi autobusu všichni najednou neprojdou! Aby vůbec mohli nastoupit, musí se lidé čekající na zastávce nejprve oprostít od svého právního stanoviska a aktivně zapojit oblast svého ducha, když se v myšlenkách bleskově navzájem zhodnotí, poznají se a na základě tohoto poznání - bez velikých slov - svobodně shodnou na pořadí nastupování.

Nejhbítější z nich si řekne, že bude nejlepší, když chytí přední osu kočárku, který uvízl ve dveřích, a spolu s oním dlouhánem stojícím za drobnou maminkou kočárek vnesou do vozu. Mladík si pomyslí, o kolik snadněji by se nastupovalo té staré paní s holí, kdyby ji podržel pod paží. Dědeček si barvitě představí případné následky toho, kdyby támhlety děti nastupovaly jako poslední, a rozhodne se proto, že nastoupí až po nich. Sportovně vypadající pánové budou přemýšlet, jakou radost bude mít ona starší dáma, jestliže jí dají přednost.

Avšak tímto vzájemným zhodnocením, které se během několika okamžiků odehraje ve sféře duchovního života, nebylo dosud zvládnuto nastoupení samotné. Nyní se musí každý daleko spíše vnořit do hloubi vlastní bytosti a pokusit se uskutečnit zamýšlené ideály, tzn. učinit z nich cíl a popud svého jednání.

Přitom bude ten nejhbitější možná muset překonat svůj egoizmus a zřící se toho, že bude ve voze jako první, dlouhán se bude muset vzdát nezúčastněného pozorování a bude muset přiložit ruku k dílu, mladá maminka bude muset ovládnout své rozpaky z takové ochoty a dědeček bude muset proměnit své patriarchální zvyklosti vůči mladším ve starostlivost o méně zkušené.

Díky vzájemné rovnosti jsou tak lidé „nuceni“ chovat se svobodně, tzn. prostřednictvím svého myšlení a poznávání se vypořádat s úkolem, který před nimi stojí. Zdaří-li se to, pak z toho vzejde odhodlání usku-

tečnit myšlenkové závěry navzdory vlastnímu i cizímu odporu.

Každý, kdo to dokáže, proměňuje svobodu poznání v bratrskost konání.

Tento princip, totiž že činnost jednoho slouží vždy ostatním, není již díky hospodářství založeném na dělbě práce pouhým ideálem, ale běžnou organizační formou dnešního lidského soužití.

Ze zkušenosti víme, že to v životě nechodí vždy podle popsaného schématu. Tak existují např. země, ve kterých se nastupování neděje na základě vlastního poznání a uskutečněním těchto poznatků, nýbrž kde to je právně ustanoveno tak, že lidé nastupují v pořadí, v jakém přišli na zastávku, staví se tedy nejprve do fronty.

V tomto případě nemáme co dělat s trojčlenným sociálním organizmem, ale pouze s dvoučlenným. Právní řád zde nastupujícím nahrazuje jejich vlastní poznání a úsudek, tedy duchovní život. Přesto vládne i zde jistá bratrskost, když se jednotlivec podřizuje právní normě.

Z širšího hlediska můžeme však i zde rozpoznat určitou trojčlennost. Duchovní život tady sice není účinný v okamžitém dění, zato však byl účinný dříve prostřednictvím jiných lidí, kteří sestavili onu právní normu.

Z toho je vidět, že naplněná právní norma má dvě stránky. Jednak umožňuje sociální chování také tomu, kdo nemá onu schopnost, aby sám zhodnotil a posoudil situaci, anebo kdo bez cizí pomoci nedokáže přemoci svou svévůli. Na druhé straně znemožňuje při dogmatické aplikaci uskutečnění dokonalejšího

poznání, než je tato právní norma, a rovněž vývojový krok od jednání svědomitého k jednání láskyplnému.

Na základě vzájemné rovnoprávnosti lidí vede promýšlení skutečností ke svobodě poznání toho, co je v dané situaci správné. Uskutečnění toho, co jsme poznali jako správné, vede k bratrskosti. Ony tři ideje rovnosti, svobody a bratrskosti jsou tak třemi aspekty, třemi jevovými stránkami jedné a téže věci, totiž toho, co také nazýváme lidskou důstojností (2).

Idea trojčlenného sociálního organismu vyplývá z trojčlennosti lidského konání. Skutečné lidské konání je však uskutečňování vlastního poznání. Trojčlenný sociální organismus je proto uskutečňován tou měrou, jakou je praktikován etický individualizmus ve smyslu Steinerovy „Filosofie svobody“ (3). Každý, komu se v každodenním životě, na tom místě, kde se právě nachází, podaří dát zavládnout rovnosti, svobodě a bratrství, tak přispívá k naplnění vlastního - michaelského - úkolu naší doby.

Literatura:

(1) Steiner, R.:	Hlavní body sociální otázky.
Baltazar, Praha
(2) Witzemann, H.:	Die Voraussetzungslosigkeit der
Anthroposophie
Anthroposophische Gesellschaft in
Deutschland
Arbeitszentrum München 1958
(3) Steiner, R.:	Filosofie svobody. Michael, sv. Ko
peček, 1999